

Makale Türü / Article Type: Araştırma Makalesi / Research Article

Gönderilme Tarihi / Submission Date: 22/07/2022

Kabul Tarihi / Accepted Date: 02/09/2022

Türkiye’de Toplumsal Cinsiyet Kavramı Üzerine Yapılan Bilimsel Çalışmaların İncelenmesi ¹

Büşra Nur BAYRAKLILAR ² ve Bengü TÜRKOĞLU ³

Öz

Bu araştırmanın amacı, Türkiye’de toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yapılan çalışmaları çeşitli değişkenler açısından analiz etmek ve yeni yapılacak olan çalışmalara farklı bakış açıları getirerek alana katkı sağlamaktır. Araştırma için Google Akademik ve YÖK Ulusal Tez Veri Tabanında “toplumsal cinsiyet” ve “cinsiyet algısı” anahtar kelimeleri taratılmıştır. Bu çalışmada eğitim ve sosyal bilimler alanında 2007-2020 yılları ile sınırlandırılan, toplumsal cinsiyet kavramını konu alan 32 çalışma incelenmiştir. Araştırmaların analizinde doküman analizi tekniği kullanılmıştır. Araştırma sonucunda; 2007 yılından 2020 yılına kadar ilgili konuyla alakalı çalışmalarda artışın olduğu, 1 çalışma dışında diğerlerinin Türkçe dilinde yazıldığı, çalışma grubunun büyük çoğunluğunu okul öncesi çocuklarının oluşturduğu, konuyla ilgili çalışmaların en fazla Marmara Bölgesi ve İç Anadolu Bölgesi’nde yürütüldüğü, en fazla çalışma yapılan üniversitenin Hacettepe Üniversitesi olduğu, çalışmaların çoğunda nicel yaklaşımın benimsendiği, veri toplama aracı olarak sıklıkla ölçek, veri analiz yöntemi olarak da içerik analizinin kullanıldığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal cinsiyet, cinsiyet kavramı, doküman incelemesi, lisansüstü çalışma

¹ Bu çalışmanın bir bölümü 04-05 Eylül 2021 tarihlerinde düzenlenen “4. Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Bilimleri Sempozyumu”nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Yüksek Lisans Öğrencisi; Necmettin Erbakan Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya, Türkiye.
E-mail: busrany.148@gmail.com ORCID: 0000-0002-9480-8769

³ Doç. Dr.; Necmettin Erbakan Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, Konya, Türkiye.
E-mail: turkoglubengu@gmail.com ORCID: 0000-0001-6347-691X

Atf İçin / For Citation: BAYRAKLILAR, B. N. & TÜRKOĞLU, B. (2022). Türkiye’de toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi. *Uluslararası Sosyal Bilimler ve Eğitim Dergisi – USBED*, Cilt/Volume 4, Sayı/Issue 7, 703-726. <https://dergipark.org.tr/tr/pub/usbed>

An Investigation of Scientific Studies on the Concept of Gender in Turkey

Abstract

The aim of this study is to analyze studies on the concept of gender in Turkey in terms of various variables and contribute to the field by introducing different perspectives on studies to be conducted. For the study, the keywords “gender” and “gender perception” were searched in Google Scholar and CoHE National Thesis Database. In the field of education and social sciences, 32 studies on the concept of gender, limited to the years 2007-2020, were examined in this study. Document analysis technique was used in the analysis of studies. As a result of the research, it was found that, from 2007 to 2020, there was an increase in the studies on the relevant subject, all studies except one were written in Turkish, the majority of the study group consisted of pre-school children, studies on the subject were mostly conducted in the Marmara Region and Central Anatolia Region, and Hacettepe University was the university where the most studies were carried out, the quantitative approach was adopted in most of the studies, scales were frequently used as data collection tools, and content analysis was used as the data analysis method.

Key Words: Gender, concept of gender, document review, postgraduate study

GİRİŞ

Toplumsal cinsiyet algısı, toplumların kadına ve erkeğe yüklediği rollerin toplum için ne ifade ettiğidir. Toplumsal cinsiyet kadın ve erkeğin kültürel ve sosyal açıdan tanımlanmasıdır. Toplumsal cinsiyet kavramı biyolojik farklılıklar değil, daha çok toplumun bireyi nasıl algılayıp-gördüğü ve ne gibi davranışlar sergilemesini beklediği ile ilgili değerler, yargılar ve rolleri içermektedir (Ecevit ve Karkıner, 2011).

Toplumsal cinsiyet ile cinsiyet kavramı birbirinden ayrı iki kavramdır. Bilimsel araştırmalarla bu ayrımın üzerinde ayrıntılı bir şekilde durulması 1970’li yıllara dayanır. Bu konu üzerine yapılan araştırmalar 1990’lı yıllarda yoğunlaşmış ve günümüze doğru da artmaktadır. “Cinsiyet” ve “toplumsal cinsiyet” kavramlarının ayrımı Dünya’da olduğu gibi Türkiye’de de yenidir. İngiltere’de cinsiyet için “sex”, toplumsal cinsiyet için “gender” terimleri kullanılmaktadır (Dökmen, 2009). Türkçe’de ise bu iki kavram arasında bu denli bariz bir fark yoktur.

Toplumsal cinsiyet rollerinin gelişiminde ailenin ve yakın çevrenin oldukça etkili olduğu yapılan çalışmalarla ortaya konulmaktadır (Trommsdorff ve Iwawaki, 1989; Akt. Özcan, 2012). Erken çocukluk döneminde çocuklar henüz okula gitmezken toplumsal cinsiyete ilişkin rolleri aile ortamında öğrenmeye başlarlar. Kız çocuklar sembolik oyunlarında daha çok annelerinin rollerini taklit ederken erkek çocuklar ise babalarının rollerini taklit

ederler. Ailelerin var olan cinsiyet algılarını dolaylı olarak çocuklarına aktardıkları da görülmektedir. Çevrenin ve ailenin yüklediği cinsiyet kalıplarına göre de meslek seçimleri şekillenmektedir (Karabekmez, Yıldırım, Özyılmaz, Ellez ve Üner, 2018).

Okul öncesi eğitim kurumuna giden çocukların oyun ve oyuncak tercihleri konulu çalışmalar incelendiğinde, çocukların genellikle kendi cinsiyetindeki çocuklar ile etkileşimde olmayı tercih ettikleri görülmüştür. Çocukların tercih ettikleri etkinlikler için yapılan gözlemler sonucunda; kız çocuklarının çoğunlukla resim yapma, oyuncak bebek ile oynama, dramatik oyun merkezinde vakit geçirme, sohbet etme gibi etkinlikleri tercih ettikleri; erkek çocuklarının ise puzzle ve bloklarla oynama, tehlikeli oyunlar olarak ele aldığımız boğuşma, hırsız-polis oyunu oynama, tamir aletleri ile oynama, direksiyon kullanma gibi etkinlikleri daha çok tercih ettikleri gözlemlenmiştir. Ayrıca araştırmalar çocukların oyun ve oyuncak tercihlerinde ebeveynlerini gözlemlemelerinin ve model almalarının, medyada yer alan çizgi filmlerin oldukça büyük bir etkiye sahip olduğunu ortaya koymaktadır (Çiftçi ve Özgün, 2010).

Sosyal öğrenme kuramcılarında Bandura'ya göre çocuklar içine doğdukları dünyayı gözlemleyip, taklit ederek kendilerinden beklenen davranışları öğrenirler. Çocuk; anne, babasının evdeki ve çevredeki rol dağılımlarını gözlemlere ve cinsiyetine dair hangi özellikleri çevre tarafından kabul görüyorsa o cinsiyet rollerini benimser ve kazanır (Kılıç, Beyazova, Akbaş, Zara ve Serhatlı, 2014). Bu kazanımların oluşmasında sosyal normların yanında, bilişsel gelişim de etkindir. Bilişsel gelişim anne karnında başlar ve düzenli bir şekilde devam eder. İki yaşındaki çocuklar belli vazife ve olguları kadın ve erkek cinsiyetle özdeşleştirmeye başlarlar. Örneğin yemek yapmak kadınla eşleştirilirken, araba sürmek erkekle eşleştirilmektedir. Gelişimsel olarak çocuklar 3-4 yaşına geldiklerinde meslekleri, oyuncakları ve etkinlikleri cinsiyete göre algılamaya başlarlar (Ruble ve Martin, 1998; Signorella, Bigler ve Liben, 1993); 5 yaşına geldiklerinde cinsiyete ait roller daha çok ayrıntılanmaya başlar. Belirli karakter özelliklerinin çocuklar arasında erkeksi ve kadınsı olarak ayrıştırılmaya başlandığı görülür. Bu süreç 8-9 yaş civarında tamamlanmaya başlamakta ve toplumsal cinsiyet rollerine dair bilgi tam olarak gelişmiş olmaktadır (Martin, 1993).

8-9 yaşından sonra birçok çocuk kalıp yargılardan sıyrılarak cinsiyet rollerine daha esnek bakabilmektedir. Bazı davranışların belli bir cinsiyet tarafından daha çok yerine getirildiğini görseler bile, bu davranışların hem kadınlar hem de erkekler tarafından yapılabileceğini kabul etme eğilimleri artar (Kılıç, vd., 2014). Ergenlik dönemine gelindiğinde ise, karşı cinsle ilişkilerin artması cinsiyete dair oluşturulmuş kalıp yargılara uygun davranılmasını destekler. Ergenlik döneminde bireysel farklılıkların fark edilmesiyle cinsiyete ait kalıp yargıların esneklik kazanmaya başladığı görülür. Ancak tüm bunlara rağmen toplum tarafından beklenen cinsiyet rollerine uygun davranışların, ergenlerin davranışlarında etkili olduğu görülür (Carter ve Patterson, 1982; Eccles, 1987; Hill ve Lynch, 1983; Katz ve Ksansnak, 1994; Simmons ve Blyth, 1987; Stoddart ve Turiel, 1985).

Araştırmanın Amacı

Bu araştırma, Türkiye’de “toplumsal cinsiyet” kavramı üzerine yapılan bilimsel çalışmaların çeşitli değişkenler açısından analizini yaparak yeni çalışmalara farklı bakış açıları getirerek alana katkı sağlamayı amaçlamaktadır. Bu amaç doğrultusunda;

1. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların makale-lisansüstü tez dağılımı nasıldır?
2. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan lisansüstü tezlerin türüne göre dağılımı nasıldır?
3. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların yıllara göre dağılımı nasıldır?
4. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların yazıldığı dile göre dağılımı nasıldır?
5. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların çalışma grubuna göre dağılımı nasıldır?
6. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların yürütüldüğü üniversitelere göre dağılımı nasıldır?
7. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların yürütüldüğü temel alanlara göre dağılımı nasıldır?

8. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların çalışma gruplarının bölgelere göre dağılımı nasıldır?
9. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların çalışma gruplarının illere göre dağılımı nasıldır?
10. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların araştırma türlerine göre dağılımı nasıldır?
11. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmalarda kullanılan veri toplama araçlarının dağılımı nasıldır?
12. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan çalışmaların veri analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlerin dağılımı nasıldır?

Araştırmanın Önemi

Alan yazın taramasında toplumsal cinsiyet kavramı konusunda lisansüstü tezleri ve makaleleri içeren bilimsel çalışmalara yönelik güncel bir doküman analizi çalışmasına rastlanmamıştır. Güncel verilere ulaşabilmek amacıyla 2007-2020 yılları arasında Türkiye’de toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yapılan bilimsel çalışmaları detaylı bir şekilde incelemeyi amaçlayan bu çalışmanın alan yazına yeni bir bakış açısı kazandıracağı düşünülmektedir.

YÖNTEM

Bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması ve analiz edilmesine yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Bu araştırma, Türkiye’de eğitim ve sosyal bilimler alanında yapılmış toplumsal cinsiyet kavramını ele alan bilimsel araştırmaların tematik dağılımlarını ortaya koyduğundan betimsel nitelikte olup, tarama modelindedir. Betimsel araştırmalar; varlıkların, olayların, objelerin, kurumların, grupların ne olduğunu betimleyip, açıklayarak onları iyi anlayabilme ve gruplayabilme olanağı sağlar; ayrıca aralarındaki ilişkiler de belirlenmiş olur (Kaptan, 1998).

Evren ve Örneklem

Araştırmada, Türkiye’de toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi amaçlandığından araştırmanın evreni, Google Akademik ve YÖK Ulusal Tez veri tabanında “toplumsal cinsiyet” ve “cinsiyet algısı” anahtar kelimelerinin taratılmasıyla tespit edilen bilimsel çalışmalardan oluşmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise eğitim ve sosyal bilimler alanında, 2007-2020 yılları arasında Türkiye’de yapılmış toplumsal cinsiyet kavramını inceleyen 32 araştırmadan oluşmuştur.

Verilerin Toplanması ve Analizi

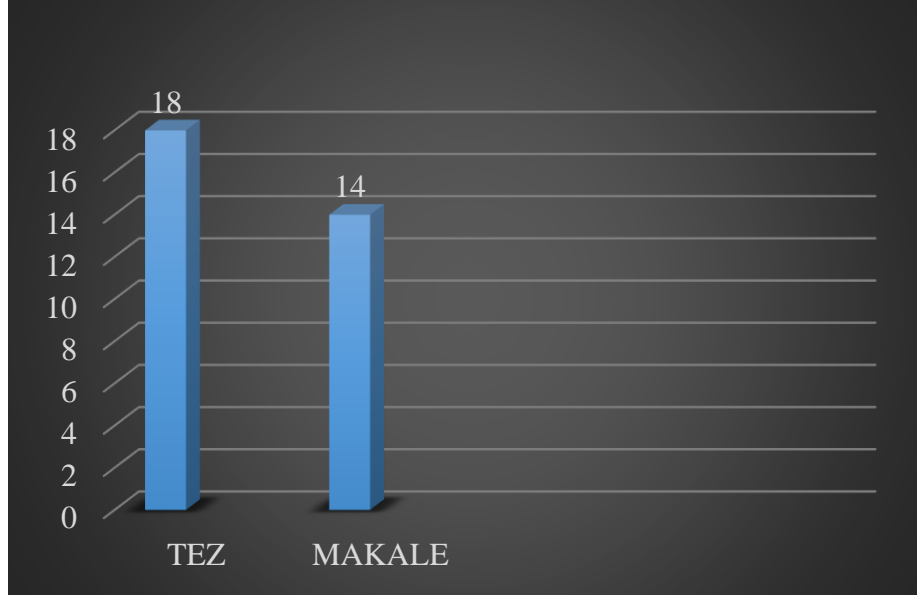
Bu araştırmada veri toplama yöntemi olarak doküman analizi kullanılmıştır. Nitel araştırma yöntemlerinden biri olan doküman analizi, yazılı belgelerin içeriğini detaylı ve sistematik olarak analiz etmek için kullanılır (Wach, 2013). Analizin ilk aşamasında YÖK ulusal tez veri tabanı ve Google Akademik elektronik veri tabanından ulaşılabilen tez ve makaleler bilgisayar ortamına aktarılmıştır. İkinci aşamasında araştırmacı tarafından oluşturulan Araştırma İnceleme Formu’na göre başlıklara ayrılıp incelenmiştir. Araştırma inceleme formunda; makalelerin ve lisansüstü tezlerin dağılımı, lisansüstü tezlerin türleri, çalışmaların yılları, çalışmaların dilleri, çalışma grupları, çalışmaların yürütüldüğü üniversiteler ve temel alanlar, çalışmaların gerçekleştirildiği bölgeler ve iller, araştırmaların türleri, kullanılan veri toplama araçları ve veri analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler konuları ele alınmıştır. Bu forma göre çalışmalar çözümlenmiştir. Bilimsel çalışma konularının çözümlenmesinde ise araştırmacı ile beraber bir alan uzmanının görüşleri alınarak içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi, verilerin detaylı analizinin yapılmasını ve elde edilen verileri açıklayabilecek kavramlara ve ilişkilere ulaşmayı amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Verilerin çözümlenmesinde frekans ve yüzde değerleri kullanılmıştır. Verilerin çözümlenmesinin son aşamasında da bulgular yorumlanmıştır.

BULGULAR

Türkiye’de “toplumsal cinsiyet” kavramı ile ilgili yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi sonucunda aşağıdaki bulgular elde edilmiştir. Elde edilen bulgular tablolar halinde sunulmuştur.

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Makale-Lisansüstü Tez Dağılımına İlişkin Bulgular

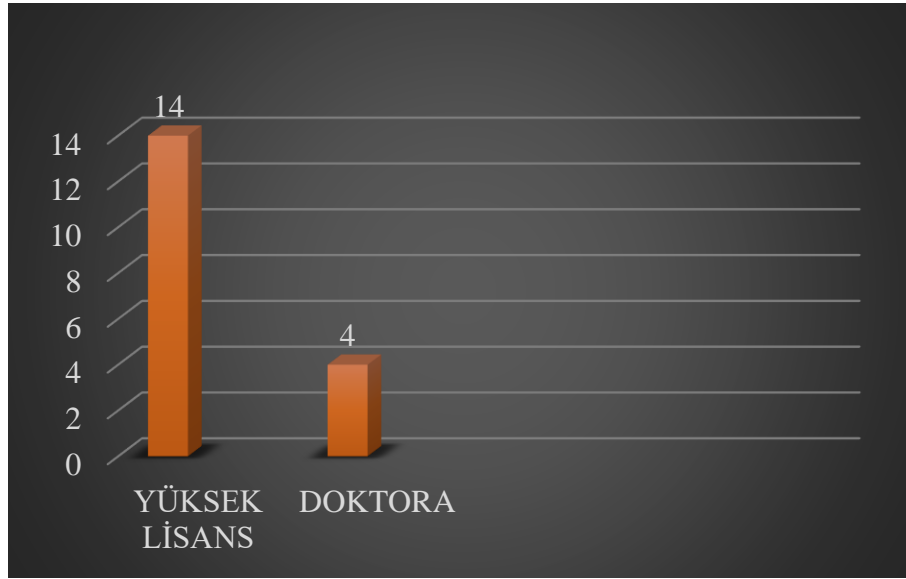
Şekil 1'den de anlaşılacağı üzere, 2007-2020 yılları arasında yapılan 32 bilimsel araştırmanın 18'inin (%56,2) tez, 14'ünün (%43,8) ise makale olduğu görülmüştür.

Şekil 1. Makale-Lisansüstü Tez Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Şekil 2'de görüldüğü gibi toplumsal cinsiyet algısı üzerine yapılan 18 lisansüstü tezin 14'ünün (%77,8) yüksek lisans tezi, 4'ünün (%22,2) ise doktora tezi olduğu belirlenmiştir.

Şekil 2. Lisansüstü Tezlerin Türüne Göre Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Tablo 1’den de anlaşılacağı üzere, incelenen araştırmaların 1’i (%3,1) 2007 yılında, 1’i (%3,1) 2008 yılında, 2’si (% 6,3) 2010 yılında, 1’i (%3,1) 2011 yılında, 1’i (% 3,1) 2012 yılında, 3’ü (% 9,4) 2014 yılında, 1’i (% 3,1) 2015 yılında, 3’ü (% 9,4) 2017 yılında, 7’si (%21,9) 2018 yılında, 9’u (%28,1) 2019 yılında ve 3’ü (%9,4) ise 2020 yılında yazılmıştır. 2009, 2013 ve 2016 yıllarında konuyla ilgili çalışmaya rastlanmamıştır.

Tablo 1.

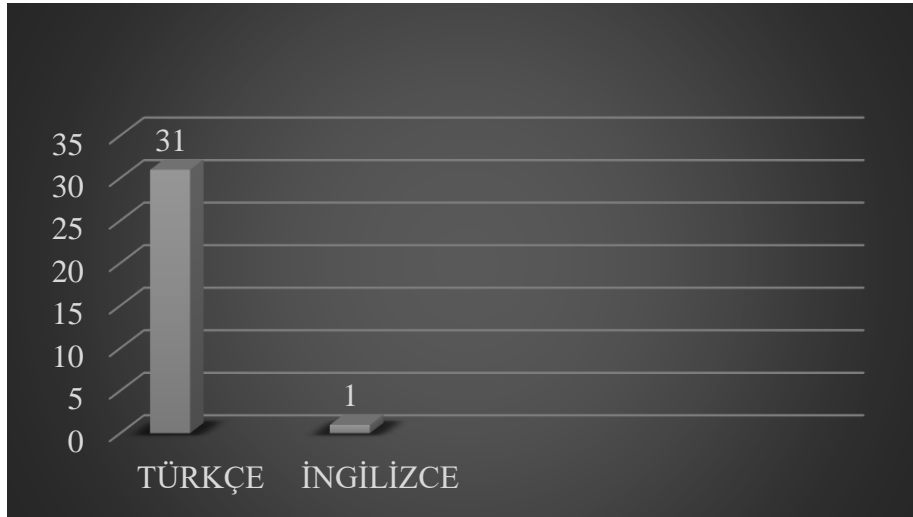
Çalışmaların Yıllara Göre Dağılımı

Yıllar	Tez				Makale		Toplam	
	Yüksek Lisans		Doktora		f	%	f	%
	f	%	f	%				
2007	0	0,0	0	0,0	1	6,7	1	3,1
2008	1	7,7	0	0,0	0	0,0	1	3,1
2010	1	7,7	1	25,0	0	0,0	2	6,3
2011	0	0,0	0	0,0	1	6,7	1	3,1
2012	1	7,7	0	0,0	0	0,0	1	3,1
2014	0	0,0	1	25,0	2	13,3	3	9,4
2015	1	7,7	0	0,0	0	0,0	1	3,1

2017	0	0,0	0	0,0	3	20,0	3	9,4
2018	2	15,4	1	25,0	4	26,7	7	21,9
2019	6	46,1	1	25,0	2	13,3	9	28,1
2020	1	7,7	0	0,0	2	13,3	3	9,4
Toplam	13	100,0	4	100,0	15	100,0	32	100,0

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Yazıldığı Dile Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

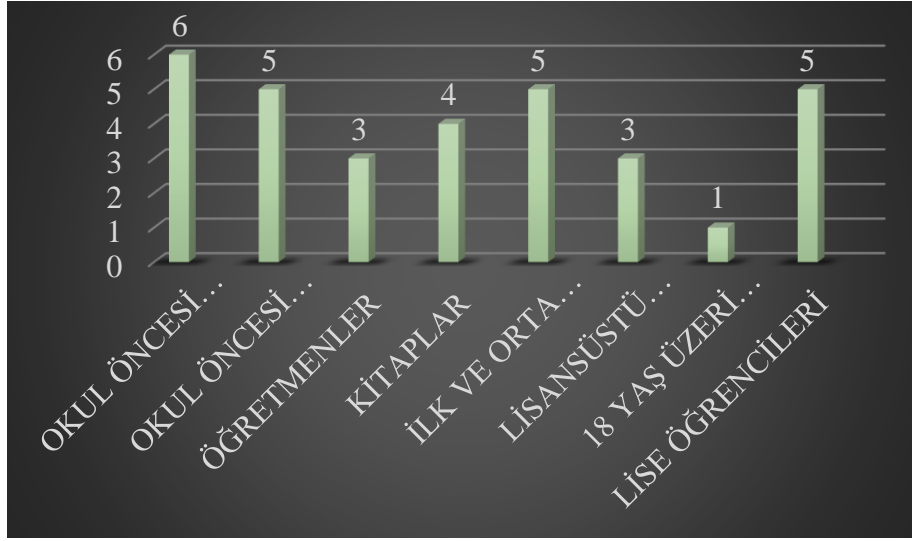
Şekil 3'te görüldüğü üzere çalışmaların yalnızca 1'i (%3,1) İngilizce, geri kalan 31 (%96,9) çalışma ise Türkçe hazırlanmıştır. İngilizce yazılan çalışma bir doktora tezidir ve tüm lisansüstü tezler arasında %5,9'luk bir orana sahiptir.

Şekil 3. Çalışmaların Yazıldığı Dile Göre Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Çalışma Grubuna Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Şekil 4'te görüldüğü gibi incelenen çalışmaların 6'sı (%18,8) okul öncesi öğrencileriyle, 5'i (%15,6) okul öncesi öğrencileri ve ebeveynleriyle, 3'ü (% 9,4) öğretmenlerle, 4'ü (%12,5) branş kitaplarıyla, 5'i (%15,6) ilköğretim ve ortaöğretim öğrencileriyle, 3'ü (%9,4) lisansüstü çalışmalarlarıyla, 1'i (% 3,1) 18 yaş üzeri bireylerle ve 5'i (%15,6) lise öğrencileriyle ilgili olarak yapılmıştır.

Şekil 4. Çalışmaların Çalışma Grubuna Göre Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Yürütüldüğü Üniversitelere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Çalışmaların hangi üniversitelerde yürütüldüğüne dair yüzde ve frekans bilgileri Tablo 2’de verilmiştir. Tabloya göre konuyla ilgili en fazla çalışması bulunan üniversite %12,5 oranıyla Hacettepe Üniversitesi’dir.

Tablo 2.

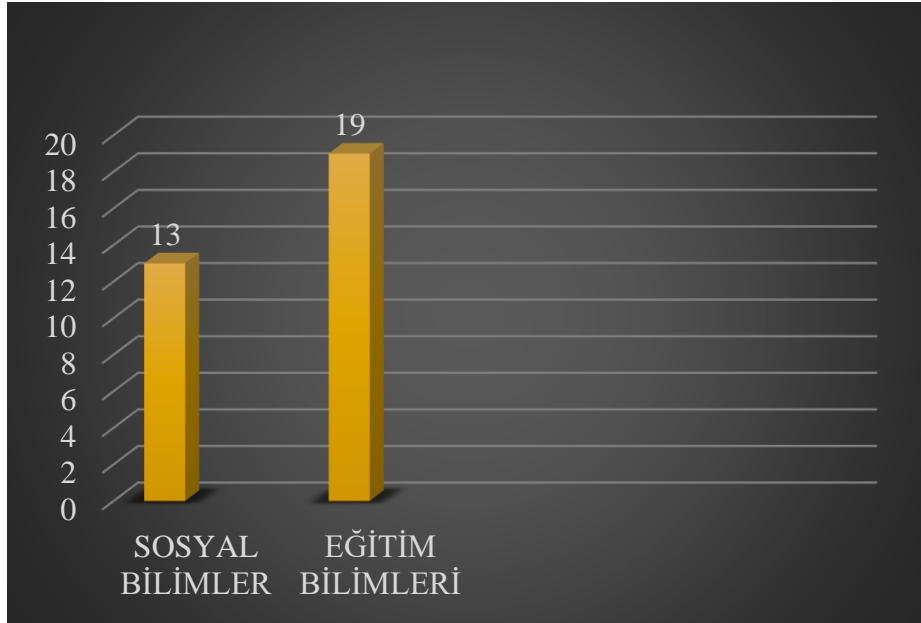
Çalışmaların Yürütüldüğü Üniversitelere Göre Dağılımı

Üniversite	Tez				Makale		Toplam	
	Yüksek Lisans		Doktora		f	%	f	%
	f	%	f	%				
Doğu Akdeniz Üni.	1	7,1	0	0,0	0	0,0	1	3,1
Akdeniz Üniversitesi	1	7,1	0	0,0	0	0,0	1	3,1
İstanbul Ticaret Üni.	1	7,1	0	0,0	0	0,0	1	3,1
Hacettepe Üniversitesi	0	0,0	2	50,0	2	14,3	4	12,5
Dokuz Eylül Üni.	2	14,3	0	0,0	0	0,0	2	6,3
Gazi Üniversitesi	0	0,0	2	50,0	0	0,0	2	6,3
Üsküdar Üniversitesi	1	7,1	0	0,0	0	0,0	1	3,1
Selçuk Üniversitesi	1	7,1	0	0,0	0	0,0	1	3,1
Fırat Üniversitesi	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1

Sakarya Üniversitesi	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
Uludağ Üniversitesi	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
Çukurova Üniversitesi	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
Ondokuz Mayıs Üni.	2	14,3	0	0,0	0	0,0	2	6,3
Manisa Celal Bayar Üni.	1	7,1	0	0,0	0	0,0	1	3,1
Mersin Üniversitesi	1	7,1	0	0,0	1	7,1	2	6,3
İstanbul Üniversitesi	2	14,3	0	0,0	0	0,0	2	6,3
Afyon Kocatepe Üni.	1	7,1	0	0,0	1	7,1	2	6,3
Pamukkale Üniversitesi	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
Necmettin Erbakan Üni.	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
KTO Karatay Üni.	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
İstanbul Bilgi Üni.	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
Adnan Menderes Üni.	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
Ankara Üniversitesi	0	0,0	0	0,0	1	7,1	1	3,1
Toplam	14	100,0	4	100,0	14	100,0	32	100,0

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Yürütüldüğü Temel Alanlara Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

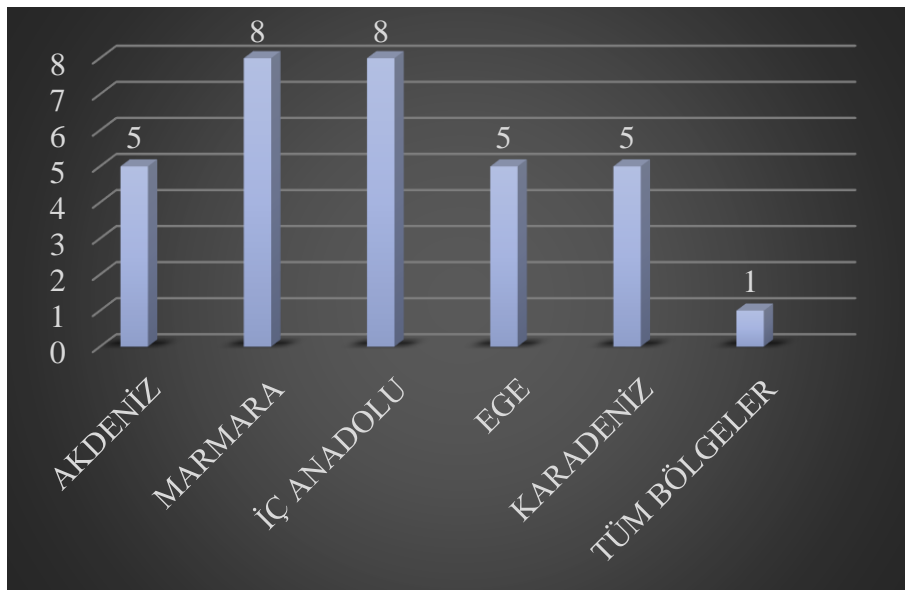
Şekil 5'ten de anlaşılacağı üzere çalışmaya dahil edilen 32 çalışmanın 19'u (%59,4) eğitim bilimleri, 13'ü (%40,6) sosyal bilimler temel alanlarında yapılmıştır.

Şekil 5. Çalışmaların Yürütüldüğü Temel Alanlara Göre Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Çalışma Gruplarının Bölgelere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Şekil 6’da araştırmaların çalışma gruplarının bölgelere göre dağılımı incelendiğinde; Marmara Bölgesinde 8 (%25,0), İç Anadolu Bölgesinde 8 (%25,0), Akdeniz Bölgesinde 5 (%15,6), Ege Bölgesinde 5 (%15,6), Karadeniz Bölgesinde 5 (15,6) ve çalışmalardan 1’inin (%3,2) ise tüm bölgelerde yapıldığı belirlenmiştir.

Şekil 6. Çalışma Gruplarının Bölgelere Göre Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Çalışma Gruplarının İllere Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

Çalışma gruplarının illere göre dağılımına dair yüzde ve frekans bilgileri Tablo 3’de verilmiştir. En fazla çalışmanın yapıldığı şehir %12,90 oranıyla İstanbul’dur.

Tablo 3.

Çalışma Gruplarının İllere Göre Dağılımı

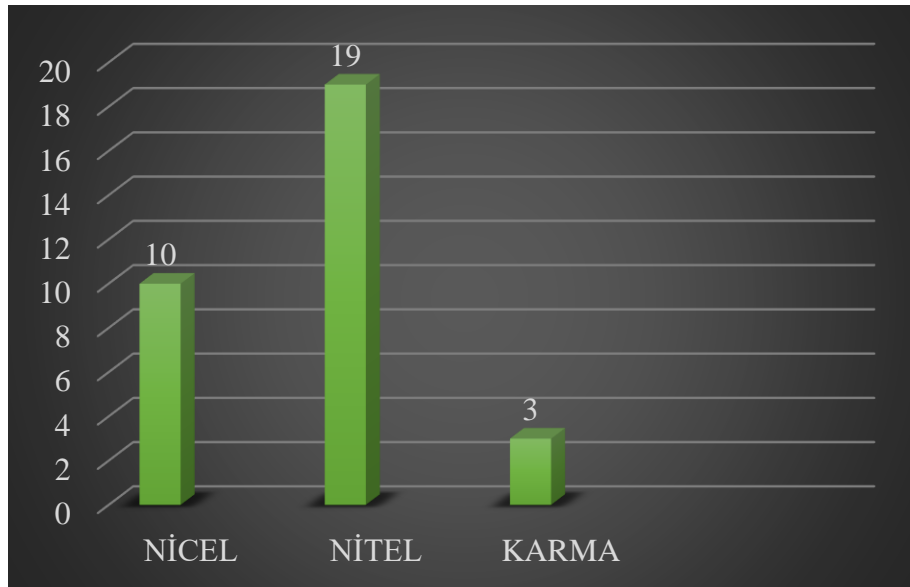
Şehir	Toplam	
	f	%
İstanbul	4	12,9
Ankara	3	9,7
İzmir	2	6,5
Kocaeli	2	6,5
Samsun	2	6,5
Sinop	2	6,5
Mersin	2	6,5
Konya	2	6,5
Manisa	1	3,2
Denizli	1	3,2
Adana	1	3,2
Bursa	1	3,2
Zonguldak	1	3,2
Sakarya	1	3,2
Afyon	1	3,2
Kıbrıs	1	3,2
Antalya	1	3,2
Türkiye'nin Orta Batısında Bulunan Bir Şehir	1	3,2
Nevşehir, Niğde, Aksaray	1	3,2
Adana, Adıyaman, Afyon, Ağrı, Amasya, Ankara, Antalya, Aydın, Balıkesir, Batman, Bitlis, Bursa, Çanakkale, Denizli, Diyarbakır, Edirne, Erzincan, Erzurum, Eskişehir, Gaziantep, Hatay, İstanbul, İzmir, Kars, Kayseri, Kırıkkale, Kırşehir, Kocaeli, Konya, Malatya,	1	3,2

Mardin, Mersin, Muş, Nevşehir, Ordu, Sivas, Şanlıurfa, Tekirdağ,
Trabzon, Van, Yozgat

Toplam 31 100,0

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Araştırma Türlerine Göre Dağılımına İlişkin Bulgular

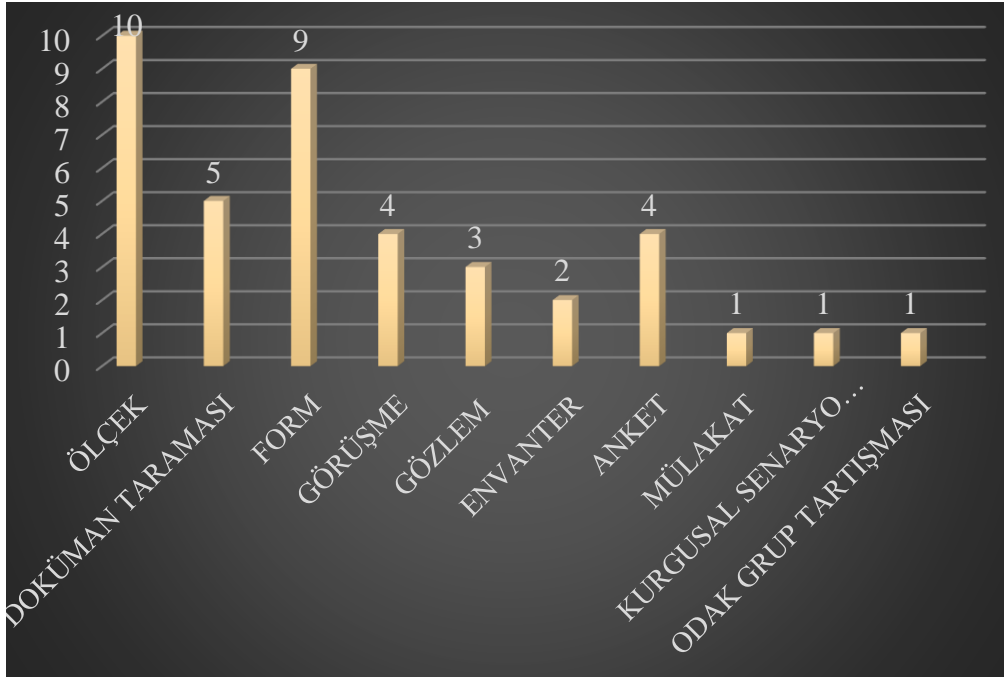
Şekil 7 incelendiğinde çalışmaların 19’unda (% 59,37) nitel yöntem, 10’unda (% 31,2) nicel yöntem, 3’ünde (% 9,37) ise karma yöntem kullanıldığı tespit edilmiştir.

Şekil 7. Çalışmaların Araştırma Türlerine Göre Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımına İlişkin Bulgular

Şekil 8 incelendiğinde; çalışmalarda en fazla kullanılan veri toplama araçlarının; ölçek (%25,0) ve form (%22,5) olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca çalışmalarda veri toplama aracı olarak doküman taraması (%12,5), görüşme (%10,0), anket (%10,0), gözlem (%7,5), envanter (%5,0), mülakat (%2,5), kurgusal senaryo tekniği (%2,5) ve odak grup tartışmasına da (%2,5) yer verilmiştir.

Şekil 8. Çalışmalarda Kullanılan Veri Toplama Araçlarının Dağılımı

Toplumsal Cinsiyet Kavramı İle İlgili Yapılan Çalışmaların Veri Analizinde Kullanılan İstatistiksel Yöntemlerin Dağılımına İlişkin Bulgular

Örnekleme dahil edilen araştırmaların veri analizinde kullanılan istatistiksel yöntemlerin dağılımına ilişkin frekans ve yüzde değerleri Tablo 4’te gösterilmiştir. Frekans değerleri incelendiğinde en fazla kullanılan yöntemin içerik analizi (%25,0) olduğu tespit edilmiştir.

Tablo 4.

Veri Analizinde Kullanılan İstatistiksel Yöntemlerin Dağılımı

İstatistiksel Yöntemler	Toplam	
	f	%
İçerik Analizi	9	25,0
Betimsel Analiz	8	22,1
ANOVA (Tek Yönlü Varyans Analizi)	4	11,1
T-Testi	4	11,1
Mann Whitney-U Testi	3	8,3
Korelasyon Analizi	2	5,6

Faktör Analizi	2	5,6
Ki Kare Analizi	2	5,6
Kruskal Wallis-H Testi	1	2,8
Tukey Testi	1	2,8
Toplam	36	100,0

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

Bu araştırmada, Türkiye’de eğitim ve sosyal bilimler alanında yazılmış olan toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili makalelerin ve lisansüstü tezlerin dağılımı, lisansüstü tezlerin türleri, çalışmaların yılları, çalışmaların dilleri, çalışma grupları, çalışmaların yürütüldüğü üniversiteler ve temel alanlar, çalışmaların gerçekleştirildiği bölgeler ve iller, araştırmaların türleri, kullanılan veri toplama araçları ve veri analizinde kullanılan istatistiksel yöntemler incelenerek ulaşılan bulgular sonucunda araştırma eğilimlerinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

İncelenen bilimsel araştırmaların 18’i lisansüstü tez, 14’ü ise makaledir. Lisansüstü tezlerin 14’ü yüksek lisans 4’ü doktora türünde hazırlanmıştır. Araştırmaya dahil edilen çalışmaların büyük çoğunluğunu ise yüksek lisans tezleri oluşturmaktadır.

Araştırmaya dahil edilen çalışmalarda 2007 yılından 2020 yılına kadar toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yapılan çalışmalarda bir artışın olduğu tespit edilmiştir. En fazla çalışmanın 2019’da yapıldığı görülmektedir. 2020 yılında ise üç adet çalışmaya rastlanmıştır. Toplumsal cinsiyet kavramı ile ilgili sayıca her yıl artış gösteren bilimsel çalışmaların 2020’de azalmasının sebebinin ise ülkemizi ve tüm dünyayı etkisi altına alan Covid-19 virüsünden kaynaklandığı düşünülmektedir.

İncelenen araştırmaların 1’i dışında hepsi Türkçe dilinde yazılmıştır. Yalnızca 1 çalışma İngilizce dilinde yazılmıştır. İngilizce yazılan çalışmanın da doktora tezi olup Hacettepe Üniversitesi’nde yürütüldüğü belirlenmiştir (Söylemez, 2010).

İncelenen çalışmalarda okul öncesi öğrencileriyle, hem okul öncesi öğrencileri hem de ebeveynleriyle, öğretmenlerle, branş kitaplarıyla, ilköğretim ve ortaöğretim

öğrencileriyle, lisansüstü çalışmalarıyla, 18 yaş üzeri bireylerle ve lise öğrencileriyle çalışmalar yapılmıştır. İncelenen çalışmaların büyük çoğunluğunun örneklemini okul öncesi çocukları oluşturmaktadır (Almiray Söylemez, 2019; Ata Doğan, Atış Akyol ve Güney Karaman, 2018; Bayramoğlu, 2015; Karabekmez vd., 2018; Keser ve Özer, 2020; Menekşe, 2019; Ünlü, 2012). En az çalışılan örneklem grubu ise 18 yaş ve üzeri bireylerdir (Saral, 2018).

İncelenen araştırmaların 23 farklı üniversitede yürütüldüğü belirlenmiştir. Bu çalışmaların bazıları ortak çalışmalar olduğu için çalışmalar yürütülen iki üniversitede de gösterilmiştir. Yapılan araştırmaların yürütüldüğü üniversitelere bakıldığında çalışmaların en fazla yapıldığı üniversitenin; 2 bilimsel makale, 1 yüksek lisans tezi ve 1 doktora teziyle Hacettepe Üniversitesi olduğu görülmüştür (Ata Doğan vd., 2018; Çoban ve Koyuncu, 2019; Yağan Güder, 2014; Yıldız, 2019).

İncelenen araştırmalar, eğitim bilimleri ve sosyal bilimler temel alanlarında yapılan çalışmalardır. Yapılan çalışmalarda; temel eğitim, eğitim yönetimi (Kılavuz, 2019), İngiliz dili eğitimi (Söylemez, 2010), Türkçe eğitimi, sosyal bilgiler eğitimi (Balcı ve Sel, 2017; Demirel, 2010), eğitim programları ve öğretimi (Ülker ve Tanrısevinsin, 2019) olmak üzere 19 tane çalışmanın eğitim bilimlerinde yapıldığı ortaya çıkmıştır. Sosyal bilimler alanında yapılan çalışmaların ise 13 tane olduğu ve bu çalışmaların; aile danışmanlığı ana bilim dalı (Menekşe, 2019), klinik psikoloji anabilim dalı (Saral, 2018), kadın ve aile araştırmaları anabilim dalı (Almiray Söylemez, 2019; Demirtaş, 2019; Durmaz, 2019; Gökcan, 2018), turizm bilim dalı (Durmaz, 2020), sosyoloji bilim dalı (Budak ve Küçükşen, 2017; Vatandaş, 2007) gibi farklı alanlarda yapılan çalışmalar olduğu görülmüştür. Toplumsal cinsiyet eşitsizliklerinin giderilmesi ve bütünüyle sona erdirilmesi bakımından eğitim, büyük bir öneme sahiptir. Bu nedenle son yıllarda eğitim alanında toplumsal cinsiyet kavramına yönelik bilimsel çalışmalara daha fazla yer verildiği düşünülmektedir.

Araştırmalar türlerine göre incelendiğinde araştırmaların çoğunda nitel araştırma yöntemlerinin (Almiray Söylemez, 2019; Çoban ve Koyuncu, 2019; Demirel, 2010; Durmaz, 2019; Durmaz, 2020; Karabekmez vd., 2018; Kılavuz, 2019; Yağan Güder,

2014); daha sonra nicel araştırma yöntemlerinin (Arabacıoğlu ve Kahraman, 2017; Bayramoğlu, 2015; Kaçar, 2019; Menekşe, 2019; Yıldız, 2019; Yorgancı, 2008) kullanıldığı tespit edilmiştir. Karma yöntem ise çok az kullanılmıştır (Karaçalı Taze, 2018; Söylemez, 2010; Ülker ve Tanrısevşin, 2019). Nitel yöntemlerin daha fazla tercih edilmesinin sebebi olarak, nitel araştırmaların sosyal bilimlerde daha esnek sonuçlar vermesi, derinlemesine araştırmalar yapmaya fırsat tanınması, daha açıklayıcı ve ayrıntılı sonuçlara ulaşabilme imkânı sunması olarak düşünülebilir (Yıldırım, 1999).

Çalışma gruplarının bölgelere göre dağılımına bakıldığında, araştırmaların çoğunluğunun Marmara Bölgesi’nde ve İç Anadolu Bölgesi’nde yapılmış olduğu tespit edilmiştir. Bu bölgelerde daha çok çalışma yapılmasının sebebinin bölgelerde bulunan şehirler olduğu düşünülmektedir. Marmara Bölgesi’nde İstanbul ilinin, İç Anadolu Bölgesi’nde Ankara ilinin bulunması; bu şehirlerde diğer şehirlere göre köklü üniversitelerin daha fazla bulunması ve büyükşehir oldukları için nüfustan kaynaklı daha fazla çalışma grubuna ulaşabilme imkânıyla daha fazla bilimsel çalışmanın yapılmasına olanak sağladığı düşünülmektedir (Ahi ve Kıldan, 2013; Yeşilyurt, 2018).

İncelenen çalışmaların yapıldığı illere bakıldığında, en fazla çalışmanın İstanbul ilinde yapılmış olduğu, daha sonra Ankara ve İzmir illerinin geldiği görülmektedir. En fazla çalışmanın İstanbul ilinde yapılmasının sebebi olarak İstanbul’un büyükşehir olmasından kaynaklı nüfusunun kalabalık olduğu ve bu yüzden yapılan çalışmalarda yoğunluğun bu şehirde olduğu düşünülmektedir. Ayrıca bu illerde köklü üniversitelerin bulunmasının da bu şehirlerde daha çok bilimsel çalışma yapılmasını arttırdığı düşünülmektedir (Ahi ve Kıldan, 2013; Yeşilyurt, 2018).

Çalışmalarda kullanılan veri toplama araçları incelendiğinde; en fazla kullanılan veri toplama aracının ölçekler olduğu görülmüştür. Ölçekleri, formlar takip etmektedir. Ölçek ve formların daha fazla kullanılmasının sebebinin, nicel araştırmalarda daha kolay ve pratik veri toplama imkânı sağlaması olduğu düşünülmektedir. En az kullanılan veri toplama araçlarının ise mülakat, kurgusal senaryo tekniği ve odak grup tartışması olduğu görülmektedir. Bu nitel veri toplama araçlarının ise daha fazla zaman alan veri toplama araçları olmasından kaynaklı olarak daha az kullanıldığı düşünülmektedir.

Araştırmalarda verilerin analizinde kullanılan yöntemlere bakıldığında; en fazla içerik analizinin, daha sonra betimsel analizin kullanıldığı görülmektedir. İncelenen çalışmaların çoğunluğunun nitel olması elde edilen verilerin analizinde nitel veri analiz yöntemlerinin kullanılmasını da zorunlu kılmaktadır. Araştırmacıların sıklıkla içerik analizini tercih etmelerindeki sebebin, birbirine benzeyen verileri belirli tema ve kavramlar içerisinde bağlantı kurarak okuyucuların daha rahat anlayacağı şekilde düzenlemeye ve yorumlamaya olanak sağlaması olduğu düşünülmektedir. Bu düşünceyi destekleyen çalışmalar da mevcuttur (Karabekmez vd., 2018).

Bu araştırma ile Türkiye’de “toplumsal cinsiyet” kavramı üzerine yapılan bilimsel çalışmalar çeşitli değişkenler açısından analiz edilmiş ve bu doğrultuda çeşitli önerilerde bulunulmuştur.

Türkiye’de 2007-2020 yılları arasında yapılan bilimsel çalışmaların incelenmesi sonucunda bu yıllar arasında 14 yüksek lisans tezi, 4 doktora tezi ve 14 bilimsel makale olmak üzere toplam 32 adet lisansüstü bilimsel çalışma yapıldığı belirlenmiştir. Ancak 13 yılda toplumsal cinsiyet kavramı üzerine yapılan çalışmaların nicelik olarak yeterli olmadığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda yapılacak çalışmaların arttırılmasının bilimsel çalışmalara daha fazla katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Toplumsal cinsiyet eğitimi konusunda eğitimin temel uygulayıcıları olan öğretmenlere hizmet içi eğitimler, öğretmen adaylarına eğitim fakültelerinde dersler ve ebeveynlere konferanslar vasıtasıyla bilinç kazandırılabilir ve bu konuda çocukları desteklemeleri hususunda teşvik edilebilirler.

Gelişimin en kritik aşaması ve cinsiyet algısının kazanılmasında en elverişli süreç olarak kabul edilen okul öncesi dönemde de araştırmalara yer verilmesi önerilmektedir. Bu sayede yapılacak yeni araştırmalar okul öncesi alan yazınına katkı sağlayıp yeni araştırmacılara da yol gösterici olacaktır.

İnceleme sonucunda doğu illerinde yapılmış olan bir çalışmaya rastlanmamıştır. Güney Doğu Anadolu ve Doğu Anadolu Bölgelerinde de toplumsal cinsiyet kavramına yönelik çalışmaların yapılması önerilmektedir.

KAYNAKÇA

- Ahi, B. ve Kıldan, O. (2013). Türkiye’de okul öncesi eğitimi alanında yapılan lisansüstü tezlerin incelenmesi (2002-2011). *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 13(27), 23-46.
- Almiray Söylemez, E. (2019). *Okul öncesi eğitime devam eden çocukların toplumsal cinsiyet algılarının resimlerle incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Manisa Celal Bayar Üniversitesi.
- Arabacıoğlu, B. ve Bahçeli, P. (2017). Çocukların cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişki. *Current Research in Education*, 3(3), 95-104.
- Ata Doğan, S., Atış Akyol, N. ve Güney Karaman, N. (2018). Beş yaş çocuklarının cinsiyet kalıp yargı düzeyleri ve evdeki cinsiyet rollerine ilişkin görüşleri. *Gazi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4(3), 53-65.
- Balcı, E. ve Sel, B. (2017). İlkokul Türkçe ders kitaplarında yer alan çocuk edebiyatı ürünlerinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğine ilişkin bir araştırma. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 21, 723-740.
- Bayramoğlu, L. (2015). *Okul öncesi dönem çocuklarının cinsiyet rollerine ilişkin algılarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Budak, H. ve Küçükşen, K. (2017). Türkiye’nin sosyal transformasyon sürecinde Y kuşağının “Toplumsal Cinsiyet Rolü” tutumları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 17(66), 562-564.
- Carter, D. B. ve Patterson, C. J. (1982). Sex roles as social conventions: The development of children’s conceptions of sex-role stereotypes. *Deveelopmental Psychology*, 18, 812-824.
- Çiftçi, M. ve Özgün, Ö. (2011). Okul öncesi dönemdeki çocukların oyuncak tercihlerinin ve akran etkileşimlerinin ebeveyn cinsiyet rolleri algısı bağlamında incelenmesi.

E-Journal of New World Sciences Academy, 6(3), 2247-2249.

Çoban, M. ve Koyuncu, M. (2019). Türkiye’de eğitim alanında toplumsal cinsiyet üzerine yapılmış çalışmalara toplu bir bakış. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(64), 589-590.

Demirel, E. (2010). *Sosyal bilgiler ders kitaplarında cinsiyet ayrımcılığı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Dokuz Eylül Üniversitesi.

Demirtaş, S. (2019). *Ergenlerde toplumsal cinsiyet algısı* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Dökmen, Z. (2009). *Toplumsal cinsiyet*. Remzi Kitabevi.

Durmaz, N. (2019). *Ortaokul öğretmenlerinin ergenlik dönemi öğrencilerine dair toplumsal cinsiyet algısı: İstanbul örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Üniversitesi.

Durmaz, C. (2020). *Y ve Z kuşağının turizm işletmelerine yönelik mesleki cinsiyet algılarının incelenmesi: Samsun ili örneği* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Eccles, J. S. (1987). Gender roles and women’s achievement-related decisions. *Psychology of Women Quarterly*, 11(2), 135-172.

Ecevit, Y. ve Karkıner N. (2011). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.

Gökcan, M. (2018) *Meslek seçiminde toplumsal cinsiyetin rolü: Bir ölçek geliştirme çalışması* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Ondokuz Mayıs Üniversitesi.

Hill J. P. ve Lynch M. E. (1983). The intensification of gender-related role expectations during early adolescence. J. Brooks-Gunn, A. C. Petersen (Eds.). *Girls at puberty: Biological and psychosocial perspectives* (p. 201–228) içinde. Plenum.

Kaçar, E. (2019). *48-72 aylık çocukların toplumsal cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Akdeniz Üniversitesi.

- Kaptan, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri* (11. Baskı). Tek Işık Web Ofset.
- Karabekmez, S., Yıldırım, G., Akamca, G. Ö., Ellez, A. M. ve Üner Bulut, A. N. (2018). Okul öncesi dönemde mesleklere ilişkin toplumsal cinsiyet algısı. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 38, 470-473.
- Karaçalı Taze, H. (2018). *Toplumsal cinsiyet perspektifinden bir sosyal bilgiler ünitesi tasarımı ve öğretimi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Katz, P. A. ve Ksanskak, K. R. (1994). Developmental aspects of gender role flexibility and traditionality in middle school childhood and adolescence. *Developmental psychology*, 30, 272-282.
- Keser, P. ve Özer, G. (2020). Annelerinin ev içi ve ev dışı rollerine yönelik okul öncesi çocukların görüşlerinin toplumsal cinsiyet açısından incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 18(39), 377-413.
- Kılıç, A., Beyazova, A., Akbaş, H., Zara, A. ve Serhatlı, İ. (2014). Okul çağı çocuklarının toplumsal cinsiyet algıları: Gündelik yaşam örnekleriyle cinsiyetçiliğin benimsenme durumuna ve esneyebilme olasılığına dair bir araştırma. *Sosyoloji Araştırmaları Dergisi*, 7(2), 124-129.
- Kılavuz, T. (2019). *İlkokulda cinsiyet ayrımcılığının yeniden üretimi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Mersin Üniversitesi.
- Martin, C. L. (1993). New directions for investigating children’s gender knowledge. *Developmental Review*, 13, 184-204.
- Menekşe, F. (2019). *3-6 yaş arası okul öncesi çocukların oyuncak tercihleri ve cinsiyet kalıp yargıları ile ebeveynlerinin toplumsal cinsiyet algıları arasındaki ilişkinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. İstanbul Ticaret Üniversitesi.
- Özcan, A. (2012). *Toplumsal cinsiyet eğitiminin üniversite öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rol tutumlarına etkisi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Erciyes Üniversitesi.

- Ruble, D. N. ve Martin, C. L. (1998). Gender development. W. Damon ve N. Eisenberg (Ed.), *Handbook of child psychology: Social, emotional, and personality development* (p. 933–1016) içinde. John Wiley & Sons, Inc..
- Saral, E. (2018). *Yetişkinlerde cinsiyet algısı ile algılanan ebeveyn ilişkisinin ve çocukluk çağı ebeveyn tutumu ilişkilerinin incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Üsküdar Üniversitesi.
- Signorella, M. L., Bigler, R. S. ve Liben, L. S. (1993). Developmental differences in children's gender schemata about others: A meta-analytic review. *Developmental Review, 13*(2), 147–183.
- Simmons, R. G. ve Blyth, D. A. (1987). *Social institutions and social change. Moving into adolescence: The impact of pubertal change and school context*. Aldine de Gruyter.
- Söylemez, A. (2010). *Ders kitaplarında cinsiyetçilik ilköğretim ve ortaöğretim İngilizce ders kitaplarındaki resimlerdeki cinsiyet temsilleri üzerine bir çalışma* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Gazi Üniversitesi.
- Stoddart, T. ve Turiel, E. (1985). Children's concepts of cross-gender activities. *Child Development, 56*(5), 1241–1252.
- Ülker, F. ve Tanrısevşin, I. (2019). Yaratıcı dramının ergenlerin toplumsal cinsiyet rolleri tutumu üzerindeki etkisi. *İleri Eğitim Çalışmaları Dergisi, 1*(1), 53-67.
- Ünlü, A. (2012). *Bazı değişkenlere göre okulöncesi çocuklarının cinsiyet rolü davranışlarının incelenmesi* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Selçuk Üniversitesi.
- Vatandaş, C. (2007). Toplumsal cinsiyet ve cinsiyet rollerinin algılanışı. *Sosyoloji Konferansları Dergisi, 35*, 30-37.
- Wach, E. (2013). *Learning about qualitative document analysis, IDS Practice Paper In Brief 13*, <https://opendocs.ids.ac.uk/opendocs/bitstream/handle/20.500.12413/2989/PP%20InBrief%201%093%20QDA%20FINAL2.pdf?sequence=4> adresinden 18.09.2020 tarihinde alınmıştır.

- Yağın Güder, S. (2014). *Çocukların anne babalarına yönelik algılarının toplumsal cinsiyet bağlamında incelenmesi* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Yeşilyurt, F. (2018). Türkiye’de eğitim-öğretim alanında yapılan bilgisayar oyunları konulu lisansüstü tezlerin incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 9(16), 1506-1524.
- Yıldırım, A. (1999). Nitel araştırma yöntemlerinin temel özellikleri ve eğitim araştırmalarındaki yeri ve önemi. *Türk Eğitim Derneği*, 23(112), 7-17.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınları.
- Yıldız, S. (2019). *Okul öncesi öğretmenlerinin toplumsal cinsiyete yönelik sınıf içi algıları ve bir ölçek geliştirme çalışması* [Yayımlanmamış doktora tezi]. Hacettepe Üniversitesi.
- Yorgancı, F. (2008). *İlköğretim ders kitaplarında toplumsal cinsiyet rollerinin inşası* [Yayımlanmamış yüksek lisans tezi]. Afyon Kocatepe Üniversitesi.